

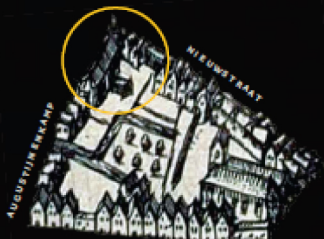
Nonnen en studenten in The Movies

MARC DORST

Het is een van de bekendste panden van Dordrecht: Nieuwstraat 60-62, beter bekend als het Sinterklaashuis. Op dit moment wordt het verbouwd tot filmtheater The Movies. Voordat met de verbouwing kon worden gestart, heeft het team archeologie van de gemeente Dordrecht eerst onderzoek gedaan, omdat de plek een rijk historisch verleden kent.

Detail van een kaart van Gutzwiller uit 1961. In de cirkel het gebied waar archeologisch onderzoek is gedaan. Langs de Augustijnenkade in de Kloosterkerk wooggevoeren. Vanaf de hoek met de Augustijnenkade zijn langs de Nieuwstraat drie huizen te zien met daaronter een klein pand. In dit pandje, dat parallel aan de Nieuwstraat staat, waren de latijnen van de Latijnse School gehuisvest. Nu is dat Nieuwstraat 60.

WAT ERAAN VOORAF GING

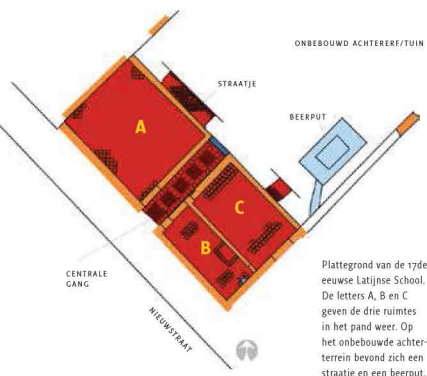
Het verhaal begint rond 1500, toen de Clarissenorde op deze plek het klooster *Sint Clara in Jeruzalem* stichtte. Over dit klooster-complex is weinig bekend, maar het pand aan de Nieuwstraat 60 zou als refter (eetzaal) in gebruik zijn geweest. Na de Reformatie in 1572 kwam het gebouw leeg te staan, waarna het in 1579 als Latijnse School in gebruik werd genomen. Op een kaart uit 1581 is de bebouwing uit de beginperiode van de school te zien.

In de 17de eeuw was de Dordtse Latijnse School een internationaal beroemd instituut. Vooraanstaande wetenschappers waren als rector aan de school verbonden, zoals de theoloog, humanist en taalkundige Vossius en de natuurkundige en ingenieur Isaac Beeckman. De leerlingen waren hoofdzakelijk jongens van vooraanstaande Dordtse (regenten)families, waaronder ook Johan en Cornelis de Witt.

In 1853 werd de Latijnse School omgevormd tot gymnasium, twaalf jaar later werd het een H.B.S. In deze perioden werden achter de bestaande bebouwing twee vleugels aangebouwd. In 1909 verhuisde de H.B.S. naar het Oranjepark. Het pand aan de Nieuwstraat was niet langer een school.

ARCHEOLOGIE

Omdat voor The Movies vloeren in pandig verdiept moesten worden, werd de ondergrond tot ongeveer een halve meter afgegraven. Het team archeologie had tot die diepte de mogelijkheid de bodem te onderzoeken. Dit bracht bebouwingsresten aan het licht vanaf de 16de tot de 19de eeuw. Van het klooster zijn slechts enkele resten van muren, vloeren/bestratingen en palen gevonden. Dit was echter te weinig om een beter inzicht te krijgen in de bebouwing van het kloostercomplex. De bebouwingssituatie van de Latijnse School is wel duidelijk geworden. Hiervan zijn muren, vloeren, bestratingen, putten, een goot en een beerput gevonden. Het pand was 12 bij 6 meter en verdeeld in drie ruimtes die gescheiden waren door een centrale gang. De twee grotere ruimtes waren waarschijnlijk in gebruik als leslokalen.

DE LATIJNSE SCHOOL: IN DE VOETSPOREN VAN DE GEBROEDERS DE WITT

In de gang en de lokalen lagen vloeren van rode en zwarte tegels. In één van de vloeren was een 16de eeuwse spreuktegel [1] verwerkt. Oorspronkelijk zat deze waarschijnlijk in een vloer van het klooster maar hij is, mogelijk als moraliserende

zinspreuk voor de leerlingen, hergebruikt in de vloer van de Latijnse School. Op de tegel staan de tekstfragmenten: *Die tut [tijt] is cort.. en Wacht u va sonde*. Dit zijn enkele regels van een bekend vers dat in de oorspronkelijke vloer – op meerdere tegels – in zijn geheel te lezen was:

<i>Die tiit is cort,</i>	<i>De tijd is kort,</i>
<i>Die doot is snel.</i>	<i>De dood komt snel</i>
<i>Wacht u va sonde,</i>	<i>Wees vrij van zonden</i>
<i>Soe doedi wel.</i>	<i>En doe zo goed</i>

Aan het einde van de centrale gang was een doorgang naar een onbebouwd achterterrein, vermoedelijk een tuin of een grasveld. Hier bevonden zich tevens een straatje en een grote beerput. In de tuin zijn enkele voorwerpen gevonden uit de beginperiode van de Latijnse School: fragmenten glaswerk, munten, musket-

Johan en Cornelis de Witt hebben ongetwijfeld over deze vloeren in de zuidelijke lokalen van de Latijnse School gelopen!

1. De hergebruikte spreuktegel in de vloer van de Latijnse School.
2. Loden handelsgewicht uit Londen.
3. Potloodhouder van messing met voorin nog een geslepen staaf grafiet.
4. Het uit hout gesneden gezicht.
5. Knopen van parelmoer en restanten van een lakzegel.
6. Eén van de twee ivoor tandenborstels.

kogels, een loden snorrobot (een speeltje dat je met een draad laat rondraaien, waardoor het geluid maakt), een ijzeren sleutel, een loden sierbeslag, een mes en een loodgewicht. De acht munten zijn te dateren tussen 1577 en 1626. Zeker twee exemplaren zijn Friese duiten. Het luxe tafelmess heeft een verguld koperen heft waarin twee decoratieve banden met een schubpatroon zijn gewaaid.

Het loodgewicht weegt 453 gram: een half Londens Pond. Het dateert uit de regeringsperiode van James I (1603-1625). Op dit handelsgewicht zijn verschillende merktekens aanwezig [2]. Het onderste is het gildeteken van de loodbewerkers: de aartsengel St. Michael met zwaard en weegschaal. Daarboven staat het zwaard van St. Paul: de patroonheilige van Londen. De gekroonde 'r' wijst op de regeringsperiode van James I.

GYMNASIUM EN HBS

Verbouwen is van alle tijden. In de periode 1853-1909 zijn vrijwel alle 17de-eeuwse muren tot op vloerniveau gesloopt. De oude beerput was nog wel in gebruik maar bij één van de uitbreidingen is deze gelegeerd. Alle voorwerpen die hierin tijdens het archeologisch onderzoek zijn gevonden, zijn daardoor niet ouder dan 19de-eeuws. Het gaat om fragmenten keramiek, glas, een potloodhouder [3], een gesneden houten gezicht [4] (van de rector misschien?), ivoor tandenborstels uit Londen [6], knopen van been en parelmoer en enkele lakzegelfragmenten [5] van correspondentie met het Ministerie van Binnenlandse Zaken. <

Wilt u het hele onderzoeksrapport lezen? Download dan de pdf op www.dordrecht.nl/archeologie (Onderzoeksrapporten / 2011_ Nieuwstraat 60-62_1106_Dordrecht Ondergronds 34).